

Agreement System in Khāniki Language

Saeed Labbafan Department of Linguistics, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages,
Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran; saeidlabbafan@gmail.com

Abstract

The main purpose of this study is providing a grammatical description of the agreement system in Khāniki language, based on empirical data. This variant belongs to South-Western Iranian languages. This language, as well as many other Iranian languages, is an endangered language. This language is spoken in the village /xanik/, locally called /xunek/. In this paper, the description of the agreement types has been done based on Comrie (1978). In the descriptions, it will eventually turn out that Khāniki has grammaticalized a split alignment system sensitive to grammatical features of 'tense', 'aspect', 'person' in verbs and also the 'semantic feature of the subject'. In clauses containing [+present] verbs, whether transitive or intransitive, the agreement system will be 'Nominative-Accusative' and in clauses containing [+past], [+perfect], [+third person], and [+psych] verbs, whether transitive or intransitive, the agreement system will be Non-'Nominative-Accusative'. In the 'Nominative-Accusative' system, subjects are always marked by inflectional agreement suffixes appended to verbs and in the Non-'Nominative-Accusative' system, which can be sub-divided to a neutral or tri-oblique type in this language, oblique agreement clitics will mark A, S, and O.

Keywords: clitic, Khāniki, oblique, agreement, suffix

Received: 2026-03-12 ■ Revised: 2026-06-10 ■ Accepted: 2026-06-20

Labbafan, S. (2026). Agreement system in Khāniki language. *Language Science Studies*, 13(23), 18-48.
<https://doi.org/10.22054/ls.2022.62952.1476>DOI: [10.22054/ls.2022.62952.1476](https://doi.org/10.22054/ls.2022.62952.1476) ■ <https://ls.atu.ac.ir>

Publisher: Allameh Tabataba'i University ■ ISSN: 2423-7728 ■ e-ISSN: 2538-2551

Language Science Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. Introduction

The main purpose of this study is to provide a grammatical description of the agreement system in the Khāniki language, based on empirical data. This variant belongs to the South-Western Iranian languages. This language, as well as many other Iranian languages, is an endangered language. The agreement system is a fundamental mechanism in the syntax of Iranian languages and is so deeply intertwined with their grammatical structure that it warrants particular attention. Agreement is a bidirectional relationship between a verb and its subject or between a verb and its object, whereby their features are marked in terms of person, number, and grammatical gender. Agreement, together with word order and case system, is considered an important tool for representing grammatical roles in the languages of the world, and each language uses them according to its own typology. This article aims to shed more light on the agreement system in the Khāniki language and to determine the position of this language in terms of the agreement system compared to other Iranian languages. The village of Khānik, locally referred to by its inhabitants as /xunek/, is situated 25 kilometers from Gonābād and located on the border of Razavi Khorasan and South Khorasan provinces. It is one of the numerous Khāniks in southern Khorasan or the ancient Qohestan region, located in a mountainous area in the middle of a lush valley. This valley cuts through the Siāh Mountain Range (Siāh Kuh), between Gonābād and Ferdows, and was the bed of one of the side roads to Kakhak and Qain. Several small valleys lead to this valley, and one to five Qanats have been dug in each of them, and there was a total of 38 Qanats of the mountain Qanat type in Khānik (Labaf Khaniki & Labaf Khaniki, 2015). Historical and archaeological evidence shows that this area has long been a well-known place by various ethnic groups and is by no means considered a remote and isolated area. The word ‘xānik’ is a term in the Pahlavi Sassanid and Manichaean languages, a modified form of the words /xānig/ and /xani/ meaning ‘spring’.

2. Literature Review

The most comprehensive work in the field of typology of Iranian languages is the two-volume collection *Typology of Iranian Languages* by Dabir-Moghaddam (2013). In this work, several Iranian languages are examined in terms of agreement and word order. After reviewing and analyzing the collected linguistic data, the author states that a small number of Iranian languages in Iran have a single common agreement system, that is, a uniform nominative-accusative agreement system like Persian. Iranian languages with a split agreement system behave differently. The general rule about these languages is that in sentences containing intransitive verbs [+present], the subject (S) is always manifested by agreement suffixes that indicate the person and number of the subject in the verb. The subject of the transitive verb [+ present tense], that is, (A), is also represented in the verb by the same agreement suffixes that reflect the person and

number of the subject. In these languages, if agreement is made with a direct object (O), it is done by oblique agreement clitics. This is the nominative-accusative agreement system. However, in other groups of languages, the agreement system changes when the verb of the sentence is transitive and in the past tense. In these groups, agreement with the subject (A) is achieved through oblique clitics that are inherently non-nominative, and the agreement with the object (O) has the following variations:

- a) Object is without agreement
- b) Objects are manifested by agreement suffixes, the same suffixes which show (S) and (A) in verbs [+present]
- c) Objects are represented by agreement oblique clitics, the same clitics which show (A) in transitive verbs [+past]

3. Methodology

This article is going to examine the patterns of the agreement system in the Khāniki language based on the five patterns introduced in Comrie's article (1978), as shown below.

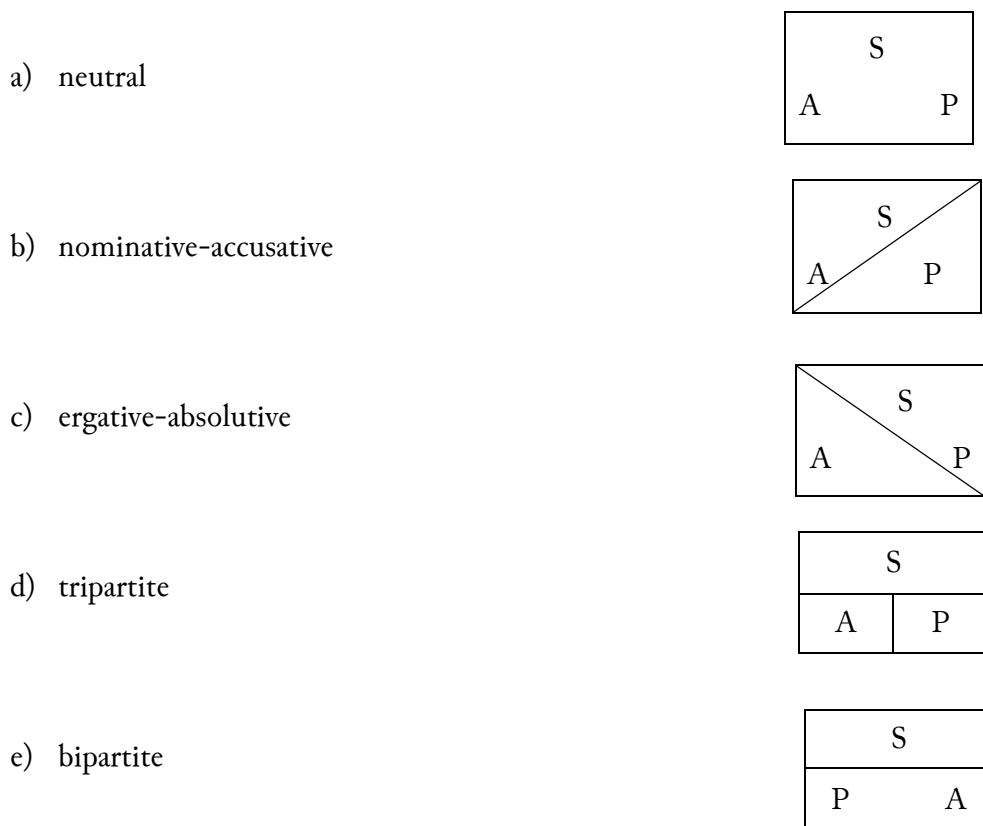

Figure 1. Case Systems (Dabir-Moghaddam, 2013: 61)

It seems that the reason for these variations should be investigated in functional linguistics and discourse analysis studies. Surely, it has strong ties within the information structure of the Khāniki language as well.

Another interesting observation would be psych verbs. Those verbs are a closed and limited set of verbs, such as *wanting*, *fearing*, *liking*, *hating*, *becoming*, and *being*, which semantically do not have a *doer subject* but rather an *experiencer subject*. In these verbs, agreement is done by means of pronominal oblique clitics, just like the behavior we witness in [+past] tense verbs of Khāniki.

The following examples are of the verb *want*, although the verb is [+present]. Again, we can see various forms with one single propositional meaning.

- 5) to u mæ
 you it want
 ‘Do you want
 it?’

- 6) to=r mæd=e
 you=oblique case marker want=it
 ‘Do you want it?’

- 7) mæd=et=e
 want=2sg=3sg
 ‘Do you want it?’

In the above examples, which contain a psych verb, we note that a single proposition has three different grammatical forms. In example (5), the subject and object are without agreement and have a neutral type.

The example (6) illustrates a situation where, in a sentence, the object is dropped and is manifested on the verb through a pronominal oblique clitic. In this case, the oblique case marker /ra/ or its allomorph [r], appears on the subject. So, the agreement is of an oblique-oblique type.

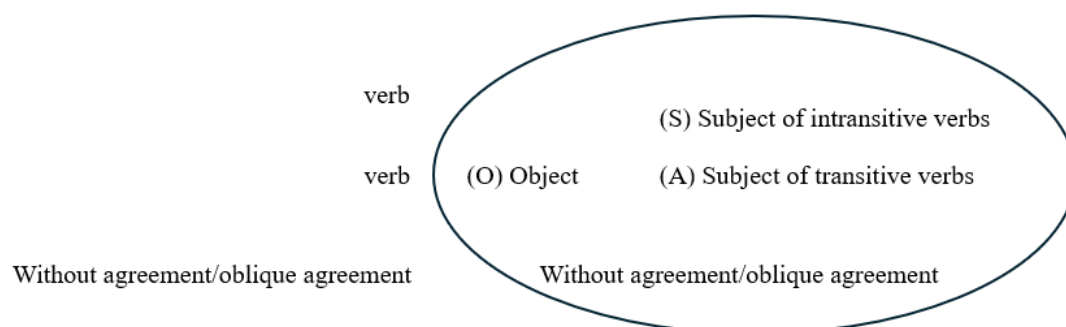

Figure 2. A neutral agreement system

It turns out that Khāniki has grammaticalized a split alignment system sensitive to grammatical features of 'tense', 'aspect', 'person' in verbs, and also the 'semantic feature of the subject'.

5. Conclusion

In this article, we have observed that the split agreement system has been grammaticalized in the Khāniki language. According to the data of this language, the general decision regarding the split agreement system in Khāniki is as follows: a) In sentences with [+present] tense verbs, either transitive or intransitive, the agreement system is uniformly nominative-accusative. b) In sentences with [+past], [+perfect], [+third person] and [+psych] verbs, the agreement system is non-nominative-accusative. Therefore, we can say the Khāniki language has grammaticalized a split alignment system sensitive to grammatical features of 'tense', 'aspect', 'person' in verbs, and also the 'semantic feature of the subject'.

In the 'Nominative-Accusative' system, subjects are always marked by inflectional agreement suffixes appended to verbs, and in the Non-'Nominative-Accusative' system, which can be subdivided into a neutral or tri-oblique type in this language, oblique agreement clitics will mark A, S, and O. None of the three categories of ergative-absolutive, tripartite and bipartite were observed in Khāniki, and in this respect, Khāniki shows a different behavior from other Iranian languages studied. The agreement with the object is carried out in both the [+present] and [+past] tenses in the following ways: a) The object is without agreement. In this case, if the object is [+animate], it is marked by the oblique case marker /ra/, and if it is [+inanimate], there is no marking on it. b) The object has agreement and is formed through pronominal oblique clitics. In Khāniki, the object is never formed through affixation, more specifically, suffixes. Perhaps the most important and obvious difference between Khāniki and other Iranian languages is the existence of oblique clitic /=e/. In the data of this language, this clitic has a very high frequency of occurrence, and it forms A, S, O. It always appears at the far-right margin of verbs, unlike other pronominal oblique clitics, hence, we call it the "marginal clitic". The semantic feature of

animacy in this clitic shows a peculiar and dual behavior in the [+past] and [+present] tenses. In the present tense, this clitic was observed with the function of [$\pm$ animate] A, [$\pm$ animate] S, and [-animate] O and in past tense clauses, with the function of [$\pm$ animate] S and [-animate] O. This observation can be the subject of future studies.

نظام مطابقه در زبان خانیکی

گروه زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران؛
saeidlabbafan@gmail.com

سعید لبافان

چکیده

هدف اصلی از نگارش این مقاله، به دست دادن توصیفی از نظام مطابقه زبان خانیکی بر پایه داده‌های تجربی است. این گونه زبانی متعلق به شاخه غربی جنوبی زبان‌های ایرانی است. این زبان مانند بسیاری از دیگر زبان‌های بومی ایران، در خطر نابودی است. به این زبان در روستای «خانیک»، که گویشوران آن را «خونک» /xunek/ تلفظ می‌کنند، گفت‌وگو می‌شود. هدف از پژوهش حاضر، توصیف الگوهای نظام مطابقه بر مبنای نظام‌های پنجگانه کامری است. در تحلیل‌های ارائه‌شده بر روی داده‌های این زبان، مشخص خواهد شد که به لحاظ مطابقه، نظام انطباق دوگانه در این زبان دستوری شده است که حساس به مؤلفه‌های زمان، نمود، شخص و ویژگی معنایی فاعل است. بدین ترتیب، که در جملاتی با افعال دارای مؤلفه [+حال]، چه افعال لازم و چه افعال متعدی، نظام مطابقه فاعلی - مفعولی است و در جملات دارای افعالی با مؤلفه‌های [+گذشته]، [+کامل]، [+سوم شخص مفرد]، و [+روان‌شناختی]، چه افعال لازم و چه افعال متعدی، نظام مطابقه غیرفاعلی - مفعولی است. در نظام فاعلی - مفعولی، فاعل همواره به صورت پسوند تصریفی مطابقه در فعل صورت‌بندی می‌شود و در نظام غیرفاعلی - مفعولی، که واژه‌بست‌های غیرفاعلی، وظیفه مطابقه را به عهده دارند، شاهد رده خنثی هستیم.

کلیدواژه‌ها: واژه‌بست، خانیکی، غیرفاعلی، مطابقه، پسوند

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۲/۲۱ ■ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۲۰ ■ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۳۰

لبافان، سعید. (۱۴۰۵). نظام مطابقه در زبان خانیکی. علم زبان، ۱۳(۲۳)، ۴۸-۱۸. <https://doi.org/10.22054/ls.2022.62952.1476>

وبگاه نشریه: <https://ls.atu.ac.ir> ■ DOI: [10.22054/ls.2022.62952.1476](https://doi.org/10.22054/ls.2022.62952.1476)

ناشر: دانشگاه علامه طباطبائی ■ شاپا چاپی: ۷۷۲۸-۲۴۲۳ ■ شاپا الکترونیک: ۲۵۳۸-۲۵۵۱

۱. مقدمه

نظام مطابقه^۱ سازوکاری بسیار بنیادی در نحو زبان‌های ایرانی محسوب می‌شود که چنان با تاروپود ساختمان دستوری زبان‌های ایرانی به هم تنیده است که پرداختن به آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مطابقه رابطه‌ای دوسویه بین فعل و فاعل یا فعل و مفعول است که مشخصات آنها را از نظر شخص، شمار یا جنس دستوری نشان می‌دهد. مطابقه در کنار ترتیب واژه^۲ و حالت‌نمایی^۳ از ابزارهای مهم بازنمایی نقش‌های دستوری در زبان‌های دنیا محسوب می‌شود و هر زبان با توجه به ویژگی‌های خود از آنها استفاده می‌کند. این نظام، تنوعات جالب‌توجهی را در زبان‌های رایج در ایران نمایان می‌سازد. هرچه توصیف دقیق نظام مطابقه در گونه‌های مختلف جامع‌تر باشد، تصویر درست‌تری از این الگو پیش روی محققان قرار خواهد گرفت. از این رو، در این مقاله کوشش می‌شود تا الگوهای نظام مطابقه در زبان خانیکی معرفی گردد و جایگاه این زبان به‌لحاظ مطابقه در مقایسه با دیگر زبان‌های ایرانی مشخص گردد.

روستای خانیک که گویشوران آن را «خونک» /xunek/ تلفظ می‌کنند، در ۲۵ کیلومتری گناباد و واقع در مرز استان‌های خراسان رضوی و خراسان جنوبی، یکی از خانیک‌های متعدد جنوب خراسان یا منطقه قهستان قدیم است که در ناحیه‌ای کوهستانی، میان دره‌ای پرآب و سرسبز واقع شده است. این دره، رشته‌کوه سیاه (سیاه‌کوه)، حدفاصل گناباد و فردوس را قطع کرده و بستر یکی از راه‌های فرعی به کاخک و قاین بوده است. به این دره، دره‌های کوچک متعددی منتهی شده و در هریک از آنها یک تا پنج قنات حفر شده است و در مجموع ۳۸ رشته قنات از نوع قنات‌های کوهستانی در خانیک وجود داشته است (لباف خانیکی و لباف خانیکی، ۱۳۹۴). شواهد تاریخی و باستان‌شناختی نشان می‌دهد که این منطقه از دیرباز ترددگاهی برای اقوام گوناگون بوده است و به هیچ عنوان منطقه‌ای دورافتاده و منزوی محسوب نمی‌شود. واژه «خانیک» /xanik/، واژه‌ای مصطلح در زبان پهلوی ساسانی و مانوی، تغییر شکل یافته‌ی واژه «خانینگ» /xanig/ و «خانی» /xani/ به معنی «چشمه‌سار» است (ابن خلف تبریزی، ۱۳۴۴: ۴۱۶؛ بختیاری، ۱۳۴۹: ۴۶؛ تابنده، ۱۳۴۸: ۱۵۴؛ دهخدا، ۱۳۷۷: ۹۴۶۷).

این مطالعه از لحاظ چارچوب، بررسی‌ای نقش‌گرایانه - رده‌شناختی^۴ محسوب می‌شود (Brown, 2010; Comrie, 1989)؛ دبیرمقدم، ۱۳۹۲). این مقاله بر آن است تا برپایه الگوهای پنج‌گانه معرفی شده در مقاله کامری^۵ (1978)، الگوهای نظام مطابقه و همچنین، کارکرد واژه‌بست‌های مطابقه موجود در این زبان را بررسی نماید. بررسی و تحلیل داده‌های زبانی این مطالعه مبتنی بر داده‌های صوتی جمع‌آوری شده از گفتار طبیعی دو فرد کهنسال و بی‌سواد این روستا است. یک گویشور مرد ۹۲ ساله و یک گویشور زن ۹۰ ساله. برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی همچون مشاهده و مصاحبه حضوری استفاده شده است. حجم این داده‌ها بیش از ۶۰ دقیقه است و بالغ بر ۵۰۰ پاره گفتار از این داده‌های صوتی، توسط نگارنده آوانگاری شده و تقطیع صرفی، نحوی، و معنایی تمام جملات ثبت شده است. در نهایت، توصیف و تحلیل داده‌ها در چارچوب نظری برگزیده انجام یافته است. در این امر، نهایت تلاش صورت گرفته است که داده‌ها دقیق و قابل‌استناد باشند. فایل صوتی تمام مثال‌ها برای پژوهش‌های آتی در زمینه مطالعات آواشناختی و تحلیل‌های دقیق‌تر واجی موجود است.

¹. agreement

². word order

³. case marking

⁴. functional-typological

⁵. Comrie, B.

لازم است در ابتدا تصویری کلی از نشانه‌های مطابقه وندی^۱ و واژه‌بستی^۲ در این زبان معرفی گردد. در مطالعاتی که در این حوزه انجام می‌شود، نماد S از حرف اول اصطلاح انگلیسی Subject برای اشاره به فاعل فعل لازم، نماد A از حرف اول واژه Agent برای فاعل فعل متعدی و نماد P از حرف آغازین کلمه Patient برای مفعول فعل متعدی به کار گرفته می‌شوند. در برخی متون نماد O از حرف آغازین Object به جای P به کار گرفته می‌شود.

حال به زبان خانیکی باز می‌گردیم. این گونه زبانی متعلق به شاخه غربی جنوبی^۳ زبان‌های ایرانی است و نظام مطابقه در آن دوگانه^۴ است: فاعل فعل‌های لازم (S) و نیز فاعل فعل‌های متعدی [+حال] (A) به صورت پسوند مطابقه فاعلی در فعل ثبت می‌شوند، اما فاعل فعل‌های متعدی و لازم [+گذشته]، نمود کامل^۵، سوم شخص مفرد و افعال روان‌شناختی^۶ از طریق نظام واژه‌بستی صورت‌بندی می‌شوند. شواهد زبانی حاکی از آن است که در خانیکی، تمایزی بین رفتار فعل لازم و متعدی به لحاظ مطابقه وجود ندارد و نظام مطابقه این زبان حساس به نمود^۷ و زمان^۸ است. بنابراین، همواره رفتار مشابهی را بین فعل‌های لازم و متعدی شاهد هستیم؛ چرا که به لحاظ سازوکار مطابقه به صورت یکسان دستوری شده‌اند^۹. واژه‌بست‌های خانیکی همواره پی‌بست^{۱۰} هستند و از قانون واکرناگل^{۱۱} پیروی نمی‌کنند، زیرا در خانیکی، فاعل (یا همان نهاد) که خارج از گروه فعلی (یا همان گزاره) قرار دارد هیچ‌گاه نمی‌تواند میزبان واژه‌بست مطابقه فاعلی باشد. این واژه‌بست‌ها که برای صورت‌بندی فاعل به کار می‌روند را در بعضی متون واژه‌بست گنائی^{۱۲} خوانده‌اند. اصطلاحات واژه‌بست‌های عاملی^{۱۳} و یا واژه‌بست‌های فاعلی^{۱۴} نیز برای این واژه‌بست‌های مطابقه به کار رفته است. این گروه واژه‌بست‌های مطابقه در خانیکی هم برای نشان دادن فاعل فعل متعدی (A) و هم برای فاعل فعل لازم (S) به کار می‌روند و هم نشان‌دهنده مفعول صریح (O) هستند. در این مقاله، این گروه واژه‌بست‌های مطابقه را واژه‌بست‌های مطابقه غیرفاعلی^{۱۵} می‌خوانیم و محل اتصال آن‌ها با میزبان^{۱۶} شان به طور یکدست با نشانه مساوی (=) مشخص شده است. این واژه‌بست‌ها، کارکرد تکواژ ملکی را هم در خانیکی به عهده دارند.

^۱. agreement affixation

^۲. agreement clitic

^۳. باید توجه داشت که تقسیم‌بندی زبان‌شناختی با تقسیم‌بندی جغرافیایی الزاماً یکسان نیست. به عنوان مثال، زبان بلوچی در جنوب شرق ایران و در بلوچستان پاکستان رواج دارد (و نیز در افغانستان)، اما در تقسیم‌بندی زبان‌شناختی در زمره زبان‌های غربی شمالی (North-Western Iranian Languages) جای می‌گیرد؛ یعنی در کنار گیلکی، مازندرانی، تالشی، و شهمیرزادی. از این رو، زبان خانیکی نیز به لحاظ زبان‌شناختی در گروهی قرار دارد که زبان فارسی قرار دارد، یعنی زبان ایرانی غربی جنوبی (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۹۷).

^۴. split

^۵. perfect aspect

^۶. psych verbs

^۷. aspect

^۸. tense

^۹. در میان زبان‌های ایرانی، این وضعیتی است که در زبان‌های منطقه خراسان، جایی که فارسی نو از آن پدیدار گشته، شاهد آن هستیم. در سایر مناطق ایران، نظام مطابقه به زمان و گذرایی حساس است.

^{۱۰}. post-clitic

^{۱۱}. Wackernagel's law

^{۱۲}. ergative clitics

^{۱۳}. agent clitic

^{۱۴}. subject agreement clitic

^{۱۵}. oblique

^{۱۶}. host

۲. پیشینه پژوهش

جامع‌ترین اثر در زمینه رده‌شناسی زبان‌های ایرانی، مجموعه دوجلدی رده‌شناسی زبان‌های ایرانی تألیف دبیرمقدم (۱۳۹۲) است. در این اثر، چند زبان ایرانی به لحاظ مطابقه و ترتیب واژه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نویسنده کتاب پس از بررسی و تجزیه و تحلیل داده‌های زبانی گردآوری شده تصریح می‌کند که تعداد کمی از زبان‌های ایرانی رایج در ایران نظام مطابقه یگانه، یعنی یکدست و یکپارچه فاعلی - مفعولی^۱ دارند، مانند زبان فارسی. زبان‌های ایرانی دارای نظام مطابقه دوگانه رفتار دیگری دارند. حکم کلی در مورد این زبان‌ها این است که در جمله‌های حاوی فعل‌های لازم، فاعل (S) همواره به صورت پسوند مطابقه، که نشان‌دهنده شخص و شمار فاعل است، در فعل صورت‌بندی می‌شود. فاعل فعل متعدی [+حال] یعنی (A) نیز، به کمک همین پسوندهای مطابقه، که منعکس‌کننده شخص و شمار فاعل هستند، در فعل بازنمایی می‌یابد. در این زبان‌ها اگر مطابقه با مفعول صریح (O) صورت بگیرد، از سازوکار واژه‌بست‌های ضمیری که غیرفاعلی هستند استفاده می‌شود. این همان نظام مطابقه فاعلی - مفعولی است، اما در گروه دیگر زبان‌ها، وقتی فعل جمله متعدی و [+گذشته] است، سازوکار مطابقه تغییر می‌کند. در این ساخت‌ها، مطابقه با فاعل (A) از طریق واژه‌بست‌های ضمیری که ماهیتاً غیرفاعلی‌اند صورت می‌گیرد و وضعیت مطابقه با مفعول (O) دارای تنوعات زیر می‌شود:

الف) مفعول بدون مطابقه است.

ب) مفعول از طریق پسوندهای مطابقه فاعلی (همان پسوندهای مطابقه با فاعل فعل لازم و فاعل فعل متعدی [+حال]) صورت‌بندی می‌شود.

ج) مفعول از طریق واژه‌بست‌های ضمیری (همان واژه‌بست‌های غیرفاعلی مطابقه با فاعل فعل متعدی [+گذشته]) صورت‌بندی می‌شود (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱۲۲۳).

سه وضعیت مذکور، که درباره سازوکار مطابقه با فاعل (A) و مفعول (O) فعل‌های متعدی [+گذشته] است، یک نکته مشترک دارند: همه آنها دارای نظام مطابقه غیرفاعلی - مفعولی^۲‌اند. تعمیم کلی‌ای که در مورد زبان‌های دارای نظام مطابقه دوگانه (نظام مطابقه فاعلی - مفعولی در مقابل نظام مطابقه غیرفاعلی - مفعولی) وجود دارد این است که:

الف) در جملات [+حال]، چه افعال لازم و چه افعال متعدی، نظام مطابقه فاعلی - مفعولی است.

ب) در جملات [+گذشته]، فقط نظام مطابقه افعال متعدی غیرفاعلی - مفعولی است.

جملات حاوی فعل متعدی [+گذشته] سه رده را در خود دستوری کرده‌اند. آن سه رده عبارت‌اند از: گُنائی - مطلق^۳، سه‌بخشی^۴ و دوبخشی^۵ (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱۲۲۴).

^۱. nominative-accusative

^۲. non-nominative-accusative

^۳. ergative-absolutive

^۴. tripartite

^۵. bipartite

یکی دیگر از مشاهدات مهمی که در پیکره زبان‌های ایرانی در کتاب رده‌شناسی زبان‌های ایرانی ارائه شده مربوط است به توزیع واژه‌بست‌های مطابقه که مطابقه با فاعل فعل متعدی [+ گذشته] (یعنی A) را صورت‌بندی می‌کنند. در آن کتاب سه تعمیم کلی درباره توزیع این واژه‌بست‌ها که ماهیتاً غیرفاعلی‌اند به دست داده شده است. سه قلمرو نحوی توزیع این واژه‌بست‌ها عبارت‌اند از:

(الف) کل بند

(ب) گروه فعلی

(ج) (گروه حرف اضافه‌ای +) فعل

قلمرو (الف) همان است که با عنوان قانون واکرناگل مشهور است. قانون واکرناگل می‌گوید تمایل جهانی واژه‌بست‌ها این است که جایگاه دوم را در جمله اشغال کنند (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱۲۲۷). به عنوان مثال در زبان‌های ایرانی، زبان دوانی از قانون واکرناگل تبعیت می‌کند، زیرا اولین سازه جمله، هرچه باشد (مانند حرف ربط، یا خود فاعل) میزبان واژه‌بست‌های مطابقه با فاعل واقع می‌شود (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۳۵۸).

قلمرو (ب) در اکثر زبان‌های ایرانی دستوری شده است. در این زبان‌ها هرگز فاعل یا حرف ربط میزبان مطابقه با فاعل نیست. به عبارتی اگر نظام دوبخشی نهاد در برابر گزاره و یا گروه فعلی را در نظر بگیریم، نخستین سازه موجود باید میزبان واژه‌بست مطابقه با فاعل باشد. بنابراین، باید گفت نخستین سازه گروه فعلی یا گزاره (مانند مفعول صریح و مفعول غیرصریح) میزبان واژه‌بست مطابقه با فاعل است (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱۲۲۸).

در مورد قلمرو (ج) تنها مصداق مشاهده‌شده این تعمیم، زبان لارستانی است. (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۱۲۲۷). در زبان لارستانی (گویش لاری)، مفعول صریح هیچگاه نمی‌تواند میزبان واژه‌بست مطابقه با فاعل باشد.

پس از بررسی تمام داده‌های جمع‌آوری شده مشخص شد که قلمرو توزیع این واژه‌بست‌ها در زبان خانیکی مورد (ب)، یعنی گروه فعلی است. داده‌ها نشان می‌دهند که خانیکی از قانون واکرناگل تبعیت نمی‌کند و همچنین، در پیکره صوتی جمع‌آوری شده هیچ موردی مشاهده نشد که در آن کل بند قلمرو این واژه‌بست‌ها باشد. واژه‌بست‌های مطابقه عناصری شناور هستند؛ به این معنی که اگر در قلمرو نحوی گروه فعلی، سازه‌ای در نتیجه قلب نحوی^۱ پیش‌بینی^۲ شود، در آن صورت، در این قلمرو، سازه پیش‌بینی‌شده میزبان واژه‌بست مطابقه با فاعل است. در خانیکی در این قلمرو نحوی، یعنی گروه فعلی، واژه‌بست مطابقه به دلایل کلامی^۳، کاربردشناختی^۴ و ساخت اطلاعی^۵ به سازه‌های متنوعی پیوند می‌خورد. در این صورت، سازه میزبان واژه‌بست، به لحاظ ساخت اطلاعی، کانونی^۶ و برجسته خواهد بود. پرسش این پژوهش این است که زبان خانیکی به لحاظ مطابقه، در مقایسه با سایر زبان‌های ایرانی مطالعه‌شده در چه وضعیتی قرار دارد و آیا از این تعمیمات کلی پیروی می‌کند و اینکه بررسی این زبان چه نکته جدیدی می‌تواند برای مطالعات آتی پیش روی محققان قرار دهد.

1. scrambling

2. fronted

3. discourse

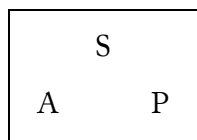
4. cognitive

5. information structure

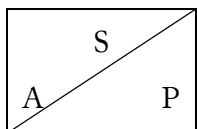
6. focal

۳. مبانی نظری

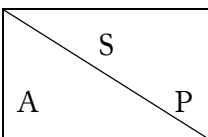
مقاله کامری (1978) به بحث صرفی - نحوی^۱ ساخت کُنائی می‌پردازد و پنج نظام حالت محتمل را با سه نماد A، S و P معرفی می‌کند:

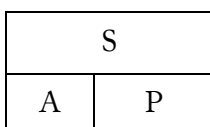
الف) خنثی

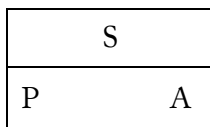
ب) فاعلی - مفعول

ج) کُنائی - مطلق

د) سه‌بخشی

ه) دوبخشی

شکل ۱. نظام‌های حالت (برگرفته از دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۶۱)

نمادهای A، P و S به ترتیب نشان‌دهنده فاعل فعل متعدی، مفعول فعل متعدی و فاعل فعل لازم هستند. در رده (الف) حالت‌های هر سه جایگاه نحوی یکسان است و در این مورد رفتار هر سه گروه اسمی مشابه است. در رده (ب)، حالت‌نمایی فاعل فعل لازم و فعل متعدی یکسان است، اما رفتار مفعول متفاوت است. در رده (ج)، حالت‌نمای یکسانی برای فاعل فعل لازم و مفعول فعل متعدی به کار می‌رود، اما فاعل فعل متعدی رفتار متفاوتی دارد. در رده (د) هر جایگاه نحوی دارای حالت‌نمای متفاوت است. در رده (ه)، فاعل فعل متعدی و مفعول فعل متعدی به صورت یکسان حالت‌نمایی می‌شوند و حالت‌نمایی فاعل فعل لازم متفاوت است، اما رفتار مشابه یا متفاوت این گروه‌های اسمی فقط به حالت‌نمایی محدود نمی‌شود. به طور کلی، این رفتار مشابه یا متفاوت را می‌توان در دو سطح ارجاع متقابل^۲ یا مطابقه^۳ و ترتیب واژه‌ها نیز مشاهده کرد. به دیگر سخن، اگر چند گروه اسمی در حالت‌نمایی، مطابقه، ارجاع متقابل و ترتیب واژه^۴، یکنواخت عمل کنند می‌گوییم که آنها رفتارشان مشابه است و اگر تفاوتی در این متغیرها وجود داشت، گفته می‌شود که رفتار آنها متفاوت است. در شکل (۱)، رده (ج) ساخت کُنائی را به تصویر کشیده است. ساخت کُنائی برطبق تعریف به الگویی دستوری اشاره می‌کند که در آن فاعل بند لازم و مفعول بند متعدی رفتار مشابهی را از خود نشان دهند، اما فاعل

^۱. morpho-syntactic

^۲. cross-referencing

^۳. مطابقه را علاوه بر ارجاع متقابل، مطابقت (concord) و هم‌نمایی (indexation) نیز خوانده‌اند (دبیرمقدم، ۱۳۹۲: ۴۵).

^۴. word order

بند متعدی رفتار متفاوتی را نسبت به آن دو نشان می‌دهد (Dixon, 1994). از این پس در این مقاله، به جای نماد (P) از نماد (O) استفاده می‌شود.

۴. یافته‌ها

در این بخش، تلاش می‌شود که بخشی از داده‌های زبان خانیکی در چارچوب برگزیده بررسی شود و بعد از معرفی سازه‌های اصلی مشارک در مطابقه و سازوکار مطابقه در آنها، الگوهای این نظام ارائه خواهد شد.

۴-۱. سازوکار مطابقه با فاعل در فعل‌های لازم و متعدی ساخته شده با ستاک حال

پیشتر گفته شد که نظام مطابقه خانیکی در زمان حال، فاعلی - مفعولی است و درست مانند فارسی معیار، فاعل فعل‌های لازم (S) و فاعل فعل‌های متعدی (A) [+ حال] از طریق وندهای تصریفی مطابقه یا به عبارتی دیگر، شناسه‌ها، در فعل صورت‌بندی می‌شوند. اینک برای به دست دادن پسوندهای مطابقه، تصریف فعل لازم «رفتن» ساخته شده با ستاک حال را به دست می‌دهیم.

1) (mo) mæ-r-om

ش^۱م^۲ - رو - نمود ناقص
من «من می‌روم»

2) (to) mæ-r-i

ش^۲م^۳ - رو - نمود ناقص
تو «تو می‌روی»

3) o mæ-r-e

ش^۳م - رو - نمود ناقص
او «او می‌رود»

4) (ma) mæ-r-em

ش^۴ج^۴ - رو - نمود ناقص
ما «ما می‌رویم»

۱. اول شخص

۲. مفرد

۳. دوم شخص

۴. جمع

5) (foma) mæ-r-e

شما ۲ش ج - رو - نمود ناقص

«شما می‌روید»

6) (una) mæ-r-æn

آنها ۳ش ج - رو - نمود ناقص

«آنها می‌روند»

چنانکه مشاهده می‌شود در همه موارد (۱) تا (۶)، مطابق با فاعل از طریق نظام وندی به صورت پسوند در فعل صورت‌بندی شده است. در این مثال‌ها، علامت پراتز به معنی اختیاری بودن حضور ضمیر منفصل است. اینک توجه را به مثال (۳) معطوف می‌کنیم که رفتار متفاوتی را به لحاظ نحوی از خود نشان می‌دهد. در این مثال مشاهده می‌شود که برخلاف دیگر موارد، علامت پراتز به کار نرفته است و به دیگر سخن، ضمیر شخصی منفصل قابل حذف نیست. نکته دیگر این است که پسوندهای مطابقت ۳ش م و ۲ش ج در مثال‌های (۳) و (۵) یکسان هستند. اکنون در اینجا برای ادامه بحث شواهد بیشتری از صیغگان فعل متعدی [+حال] «بردن» ارائه می‌گردد.

7) (mo) una=r mæ-bær-om

من ۱ش م - بر - نمود ناقص آنها=مفعول‌جاندار

«من آنها را می‌برم»

8) (to) ma=r mæ-bær-i

تو ۲ش م - بر - نمود ناقص ما=مفعول‌جاندار

«تو آنها را می‌بری»

9) o mo=r mæ-bær-e

او ۳ش م - بر - نمود ناقص من=مفعول‌جاندار

«او من را می‌برد»

10) (ma) to=r mæ-bær-em

ما ۱ش ج - بر - نمود ناقص تو=مفعول‌جاندار

«ما تو را می‌بریم»

11) (foma) o=r mæ-bær-e

شما ۲ش ج - بر - نمود ناقص او=مفعول‌جاندار

«شما او را می‌برید»

12) (una) foma =r mæ-bær-æn

شما=مفعول جاندار آنها
ش ج - بر - نمود ناقص

«آنها شما را می‌برند»

باز هم شاهد هستیم که مطابقه با فاعل از طریق همان پسوندها صورت می‌گیرد و همچنان در مثال (۹) مانند مثال (۳) ضمیر منفصل غیرقابل حذف است.

۱-۱-۴. سازه‌های اصلی در الگوهای نظام مطابقه خانیکی

در این بخش، با توجه به صیغگان یک فعل لازم و یک فعل متعدی در مثال‌های (۱) تا (۱۲)، فهرست ضمائر شخصی منفصل، پسوندها و واژه‌بست‌های مطابقه خانیکی به‌عنوان سازه‌های مشارک در نظام مطابقه این زبان ارائه می‌شوند.

• ضمائر شخصی منفصل

ضمائر شخصی منفصل خانیکی، در حالت‌های فاعلی و مفعولی شکل یکسانی دارند. گفتنی است که برای اسم و ضمائر منفصل در حالت مفعولی دو نشانه وجود دارد. اگر مفعول جاندار باشد با پس‌اضافه غیرفاعلی یا حالت‌نمای پی‌بستی /ra/ «را» و اگر مفعول غیرجاندار باشد، بدون نشانه یا با نشانه صفر علامت‌گذاری می‌شود.

جدول ۱. ضمائر شخصی منفصل در خانیکی

شمار / شخص	مفرد	جمع
اول	mo	ma
دوم	to	foma
سوم	o	una

• پسوندهای مطابقه فاعلی

شناسه‌های فعلی در خانیکی، به فاعل فعل لازم و متعدی دلالت دارند. این شناسه‌ها فقط در زمان حال مشاهده می‌شوند.

جدول ۲. پسوندهای مطابقه فاعلی در خانیکی

شمار / شخص	مفرد	جمع
اول	-om	-em
دوم	-i	-e
سوم	-e	-æn

• پسوند مطابقت فاعلی در سوم شخص مفرد

در مثال‌های (۱) تا (۱۲)، فاعل فعل متعدی (A) و فاعل فعل لازم (S) با نشانه مطابقت وندی ظاهر شده‌اند و مفعول بدون مطابقت است. بنابراین، مطابق با پنج نظام محتمل کامری، خانیکی از این حیث، وضعیت (ب) یا فاعلی - مفعولی را دارد. بنابراین، نظام مطابقت در زمان حال مانند سایر زبان‌های ایرانی از نوع فاعلی - مفعولی است. اکنون به رفتار متفاوت در مثال‌های (۳) و (۹) توجه می‌کنیم. در صورت حذف ضمیر شخصی در این مثال‌ها، واژه‌بست غیرفاعلی /e/=، مطابق با فاعل سوم شخص مفرد را نشان می‌دهد. همخوان /d/ نیز که در زیرساخت موجود بوده در جایگاه بین دو واکه پدیدار می‌گردد. همین رفتار در زمان گذشته خانیکی نیز قابل مشاهده است؛ فقط با این تفاوت که تکواژ ماضی ساز /t/، بین بن فعلی و واژه‌بست ظاهر می‌شود.^۲ مثال‌های (۱۳) و (۱۴) صورت‌های متناظر مثال‌های (۳) و (۹) هستند که در آنها ضمیر منفصل فاعلی حذف شده و همخوان /d/ و واژه‌بست /e/= روی فعل ظاهر شده‌اند.

13) mæ-r-æd=e

۳ش م = ۳ش م - رو - نمود ناقص

«او می‌رود.»

۱. در مورد تکواژ /e/= باید خاطر نشان شود که این تکواژ در دیگر زبان‌های ایرانی مانند لکی، خنجی، وفسی، و کردی سلیمانیه در هیئت وند ۳ش م مشاهده شده است. در مورد گویش لکی، دبیرمقدم (۱۳۹۲) بر این باور است که این تکواژ در زمان گذشته، واژه‌بست ۳ش م است و در زمان حال وند تصریفی ۳ش م محسوب می‌شود. با این وجود، در زبان خانیکی، این تکواژ در زمان گذشته و حال رفتاری مشابه رفتار واژه‌بست دارد. البته نباید این واژه‌بست را با وند تصریفی ۳ش م که با این واژه‌بست هم‌آوا است خلط کرد.

۲. به صورت گذشته مثال (۳) در متن توجه می‌کنیم.

a) o be-ræf

رفت - نمود کامل او

«او رفت.»

در صورت حذف ضمیر منفصل، گونه زیر حاصل می‌شود که معادل مثال (۱۳) در متن است.

b) be-ræft=e

۳ش م = رفت - نمود کامل

«او رفت.»

همخوان /t/ که پسوند گذشته‌ساز است، در زیرساخت حضور دارد و در اثر قاعده افزوده شدن واژه‌بست به بن فعلی پدیدار می‌شود، درست مانند همخوان /d/ در زمان حال. در ضمن، امکان حضور ضمیر منفصل و صورت واژه‌بستی آن، یعنی /e/ در کنار هم جمله را نادرستی می‌کند.

c) *o be-ræf-t=e

۳ش م = نمود کامل - رفت او

«او رفت.»

این رفتار، یعنی نادرستی بودن حضور ضمیر منفصل و صورت واژه‌بستی آن در زمان حال نیز صادق است. در زبان خانیکی، ضمائر منفصل (جدول ۱) و ضمائر واژه‌بستی (جدول ۵) همواره در توزیع تکمیلی هستند.

d) *o mæ-r-ed=e

۳ش م = ۳ش م - رو - نمود ناقص او

«او می‌رود.»

14) mo=r mæ-bær-æd=e

۳ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من

«او من را می‌برد.»

در دو مثال (۱۳) و (۱۴)، نکته جالب توجه این است که واکه /e/= بعد از پدیدار شدن همخوان /d/ در روساخت به واکه /æ/ تبدیل می‌شود. نکته حائز اهمیت دیگر این است که نشانه وندی و واژه‌بستی هم‌زمان بر روی فعل ظاهر شده‌اند و هم‌مرجع هستند. معمولاً در زبان‌های ایرانی، واژه‌بست و وند در توزیع تکمیلی^۱ قرار دارند اما در این دو مثال، مواجهه و رویارویی دو نظام رقیب وندی و واژه‌بستی /-æd=e/ در کنار هم بسیار جالب توجه است. باید توجه داشت که نظام مطابقت^۲ مثال (۱۴) غیرفاعلی - غیرفاعلی است زیرا هم فاعل و هم مفعول در حالت غیرفاعلی هستند، اما لازم به ذکر است که واژه‌بست /e/= در نقش فاعل فعل لازم (S) در گفتار گویشوران جوان‌تر (با فاصله سنی تقریباً دو دهه از افراد کهن‌سال)، حذف شده است. در مثال‌های (۱۵) و (۱۶) که گونه‌های متأخرتر مثال‌های (۱۳) و (۱۴) هستند همخوان /d/ در روساخت موجود است.

15) mæ-r-æd

۳ش م - رو - نمود ناقص

«او می‌رود.»

16) mo=r mæ-bær-æd

۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من

«او من را می‌برد.»

بنابر داده‌های زبان خانیکی، اگر ضمیر منفصل سوم شخص در جمله موجود نباشد، وند تصریفی مطابقت به صورت /æd/ خواهد بود. حضور وند /æd/ در کنار ضمیر منفصل سوم شخص، جمله را نادرستی می‌کند.

17) *o mæ-r-æd

۳ش م - رو - نمود ناقص او

«او می‌رود.»

18) *o mo=r mæ-bær-æd

۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من او

«او من را می‌برد.»

اگرچه این مقاله در چارچوب نظری رده‌شناسی نگاشته شده است، اما شاید بهترین توضیح برای نادرستی بودن نمونه‌های (۱۷) و (۱۸) را بتوان در مفهوم رد یافت. این مفهوم در چارچوب دستور زایشی چامسکیایی^۳ مطرح شده است. برای درک بهتر این موضوع،

^۱ . complementary distribution

^۲ . trace

^۳ . Chomskyan

لازم است بدانیم در خانیکی قاعده‌ای کلی وجود دارد که امکان رخداد ضمیر منفصل و صورت واژه‌بستی آن را در یک بند نمی‌دهد. به باور نگارنده، حتی بعد از حذف /e/ در مثال‌های (۱۵) و (۱۶)، همچنان ردی^۱ از واژه‌بست /e/ در آنجا باقی است که باعث نقض قاعده مذکور و نادرستی شدن جمله‌های (۱۷) و (۱۸) شده است. می‌دانیم که تغییرات آوایی بر تمامی زبان‌های جهان حاکم هستند و این تغییرات تدریجی در زبان‌ها و در نهایت کاهش آوایی و حذف صوری یک عنصر زبانی همواره در زبان‌های جهان مشاهده می‌شود. با وجود این، بعد از حذف یک صورت زبانی، آثاری از آن همچنان باقی می‌ماند؛ مانند کشش جبرانی^۲ و یا تکیه^۳. پس تا به اینجا، بنابر داده‌های خانیکی همواره سه امکان برای سوم شخص مفرد حال وجود دارد که به‌منظور روشن بودن مطلب، هر سه امکان در کنار هم ارائه شده‌اند. در ابتدا به سه امکان ۳م فعل لازم رفتن توجه می‌کنیم. هر سه جمله به معنی «او می‌رود» هستند که در مثال‌های ۱۹، ۲۰ و ۲۱ آمده است.

19) o mæ-r-e

۳م - رو - نمود ناقص او

«او می‌رود.»

20) mæ-r-æd=e

۳م = ۳م - رو - نمود ناقص

«او می‌رود.»

21) *o mæ-r-æd

۳م - رو - نمود ناقص او

«او می‌رود.»

و حال سه امکان ۳م فعل متعدی 'بردن' را در مثال‌های ۲۲، ۲۳ و ۲۴ ملاحظه می‌کنیم. هر سه جمله به معنی «او من را می‌برد» است.

^۱. مفهوم رد را چامسکی در کتاب درباره حرکت پرسشواژه (۱۹۹۷) با ارائه مثالی از زبان انگلیسی توضیح می‌دهد. به نظر وی، گویشوران زبان انگلیسی در مثال‌های a و b زیر به صورت کاملاً طبیعی حرف to را به لحاظ آوایی کاهش می‌دهند و آن را به فعل want متصل می‌کنند. علت این موضوع این است که ردی بین حرف to و فعل want وجود ندارد. حرف t حرف اول اصطلاح trace است (نک. Chomsky, 1997).

a) what do you want to see t?

b) what do you wanna see t?

اما اعمال این فرایند آوایی یا قاعده مخفف‌سازی در مثال c، جمله را نادرستی می‌کند یعنی مثال d، زیرا بین فعل want و حرف to ردی از گروه اسمی باقی است.

c) who do you want t to win the game?

d) *who do you wanna t win the game?

2. Compensatory Lengthening (CL)

در آواشناسی، کشش جبرانی زمانی رخ می‌دهد که یک واج به جبران آنچه که حذف شده، کشیده شود. برای نمونه در برخی گویش‌های فارسی در واژه‌هایی نظیر /maʔdan/ «معدن» و /dʒaʔbe/ «جعبه» با حذف t یا واج انسدادی چاکانی، واکه a کشیده‌تر تلفظ می‌شود.

3. stress

برای مثال، در نمود کامل افعال فارسی معاصر، بعد از حذف فعل کمکی «بودن» به‌عنوان نشانه نمود کامل، فقط تکیه آن باقی مانده است. اثری که واژه‌بست /e/ بعد از حذفش از خود به جا گذاشته است، باعث نادرستی شدن نمونه‌های (۱۷) و (۱۸) شده است.

22) o mo=r mæ-bær-e

۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من او

«او من را می برد.»

23) mo=r mæ-bær- æd=e

۳ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من

«او من را می برد.»

24) mo=r mæ-bær- æd

۳ش م - بر - نمود ناقص مفعول جاندار = من

«او من را می برد.»

مثال‌های (۳)، (۹)، (۱۵) و (۱۶) ما را به این نتیجه می‌رسانند که لازم است دو صورتِ وندی برای ۳ش م در نظر بگیریم. بنابراین جدول (۳) که تکمیل شده جدول (۲) است را به دست می‌دهیم.

جدول ۳. پسوندهای مطابقت فاعلی در خانیکی

شمار شخص	مفرد	جمع
اول	-om	-em
دوم	-i	-e
سوم	-e/-æd	-æn

• واژه‌بست‌های مطابقت مفعولی

برای دستیابی به فهرست کامل واژه‌بست‌های مطابقت مفعولی در خانیکی، صورت‌های متناظر مثال‌های (۷-۱۲) که مفعول در آنها حذف شده را به دست می‌دهیم. در صورت حذف مفعول صریح، واژه‌بست‌های غیرفاعلی وظیفه مطابقت با مفعول را به عهده می‌گیرند. مثال‌های (۲۵-۳۰) معادل‌های دارای مفعول محذوف هستند.

25) mæ- bær-om=fe

۳ش ج = ۱ش م - بر - نمود ناقص

«من آنها را می برم / می برمشان»

26) *mæ- bær-i=me

۱ش ج = ۲ش م - بر - نمود ناقص
«تو ما را می‌بری / می‌بریمان»

27) mæ-bær-æd=om

۱ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص
«او من را می‌برد / می‌بردَم»

28) mæ-bær- em=et

۲ش م = ۱ش ج - بر - نمود ناقص
«ما تو را می‌بریم / می‌بریمت»

29) mæ-bær-e-y=eʃ

۳ش م = میانجی - ۲ش ج - بر - نمود ناقص
«شما او را می‌برید / می‌بریدش»

30) mæ-bær-æn=te

۲ش ج = ۳ش ج - بر - نمود ناقص
«آنها شما را می‌برند / می‌برندتان»

در مثال‌های بالا، مطابقت فاعلی (وندی) پیش از مطابقت مفعولی (واژه‌بستی) در فعل صورت‌بندی می‌شود. باید توجه داشت که باز هم شاهد رفتار متفاوت ۳ش م هستیم. علت نادرستی بودن مثال (۲۶) وجود رد واژه‌بستِ /e/ در زیرساخت این جمله است که در قسمت قبل به این موضوع اشاره شد. حال به یک مثال با مفعول غیرجاندار توجه می‌کنیم. در این مثال، مفعول بی‌نشان و بدون مطابقت است.

31) (mo) tʃow-ha mæ-bær-om

۱ش ج - بر - نمود ناقص ها = چوب من
«من چوب‌ها را می‌برم.»

اگر در مثال (۳۱) مفعول صریح غیرجاندار حذف شود، همان واژه‌بست ۳ش م /e/ (که برای فاعل فعل لازم (مثال ۱۳) و فاعل فعل متعدی (مثال ۱۴) به کار می‌رفت) ظاهر می‌شود و مفعول (O) غیرجاندار را صورت‌بندی می‌کند.

32) mæ-bær-om=e

غیرجاندار. ۳ش م = ۱ش م - بر - نمود ناقص
«من آنها را می‌برم.»

باید توجه داشت که واژه‌بست مفعولی /e/ برای مفعول مفرد و جمع دارای یک صورت است؛ یعنی اگر به جای «چوب‌ها» مفعول مفرد می‌بود، باز هم با واژه‌بست مطابقهٔ /e/ بیان می‌شد. اکنون می‌توانیم فهرست کامل واژه‌بست‌های مفعولی خانیکی را در جدول (۴) به دست دهیم.

جدول ۴. واژه‌بست‌های مطابقهٔ مفعولی در خانیکی

شمار شخص	مفرد	جمع
اول	=om	=me
دوم	=et	=te
سوم	=eʃ	=ʃe
سوم‌غ‌ج ^۱	=e	=e

• واژه‌بست حاشیه‌ای /e/ در نقش A

مثال‌های (۱۴) و (۱۶) را که در بالا از نظر گذراندیم گونهٔ دیگری (مثال ۳۳) نیز دارند که در آن، مفعول صریح حذف می‌شود و واژه‌بست‌های مطابقه در جدول (۴)، مفعول را صورت‌بندی می‌کنند. در این ساختار، مطابقهٔ فاعلی پس از مطابقهٔ مفعولی ظاهر می‌شود؛ بدین صورت که واژه‌بست /e/، فاعل فعل متعدی (A) و واژه‌بست /om/ مفعول فعل متعدی یا (O) را نشان می‌دهند. از این رو، اصطلاح واژه‌بست حاشیه‌ای^۲ برای این واژه‌بست پیشنهاد می‌شود.

33) mæ-bæx-æd=om=e

جاندار. ۳ش م = ۱ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص

«او من را می‌برد.»

برای درک بهتر این موضوع، دیگر صیغگان این ساختار را در مثال‌های ۳۴-۳۸ به دست داده‌ایم.

34) mæ-bæx-æd=et=e

جاندار. ۳ش م = ۲ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص

«تو را می‌برد.»

35) mæ-bæx-æd=et=e

جاندار. ۳ش م = ۳ش م = ۳ش م - بر - نمود ناقص

«او را می‌برد.»

۱. غیرجاندار

۲. marginal clitic

36) mæ-bær-æd=me-(n)=e

جاندار. ۳ش م = میانجی - ۱ش ج = ۳ش م - بر - نمود ناقص
 «ما را می برد.»

37) mæ-bær-æd=te-(n)=e

جاندار. ۳ش م = میانجی - ۲ش ج = ۳ش م - بر - نمود ناقص
 «شما را می برد.»

38) mæ-bær-æd=te-(n)=e

جاندار. ۳ش م = میانجی - ۳ش ج = ۳ش م - بر - نمود ناقص
 «آنها را می برد.»

در تمام مثال های بالا شاهد نظام مطابقه غیرفاعلی - غیرفاعلی هستیم، زیرا هم فاعل فعل متعدی و هم مفعول فعل متعدی از طریق واژه بست های غیرفاعلی نشانه گذاری شده اند. در مثال های (۳۶-۳۸) شاهد حضور همخوان خیشومی /n/ به عنوان آوای میانجی هستیم. باید خاطر نشان شود که وجود این همخوان میانجی اختیاری است و هردو گونه با آوای میانجی و بدون آوای میانجی /n/ در داده های گویشوران زبان خانیکی شنیده می شود.

• واژه بست های مطابقه با فاعل در افعال روان شناختی

منظور از افعال روان شناختی، مجموعه بسته ای از افعال است مانند «خواستن»، «ترسیدن»، «خوش آمدن»، «بد آمدن»، «شدن» و «بودن» که به لحاظ معناشناختی فاعل کنشگر ندارند، بلکه دارای فاعل تجربه گر هستند. به عبارت دیگر، این افعال دارای فاعل غیرفاعلی^۱ یا فاعل غیربنیادی^۲ هستند و روی فعل، وندهای مطابقه وجود ندارد و مطابقه با فاعل از طریق نظام واژه بست انجام می گیرد؛ درست مانند افعال زمان گذشته. برای نشان دادن این موضوع به فعل «خواستن» در مثال (۳۳) در زیر که دارای فعل روان شناختی است توجه می کنیم. این جمله به سه شکل دستوری شده است^۳. در شق اول، فاعل و مفعول بدون مطابقه و دارای حالت خنثی هستند.

^۱. oblique subject

^۲. non-canonical subject

^۳. نکته ای که در زبان خانیکی جالب توجه است گوناگونی و انتخاب های زیاد برای بیان یک گزاره است. به عنوان مثال، جملات زیر همه یک مفهوم گزاره ای را القا می کنند: «من او را بردم»

e) mo o=r bo-bo
 من مفعول جاندار=و برد - نمود کامل
 «من او را بردم.»

f) o=r=em bo-bo
 برد - نمود کامل اش ج = مفعول جاندار=و
 «من او را بردم.»

39) to u mæ

خواست آن تو

«تو آن را می خواهی»

شق دوم زمانی است که در جمله (۳۹) بالا، مفعول محذوف باشد و از طریق واژه بست غیرفاعلی /e/ روی فعل ظاهر شود. در این صورت، حالت نمای غیرفاعلی /ra/ «را» روی فاعل ظاهر می شود. پس مطابقه با فاعل و مفعول (O) از طریق نظام واژه بستی غیرفاعلی صورت گرفته است. بنابراین، مثال (۴۰) مطابقه غیرفاعلی - غیرفاعلی را نشان می دهد.

40) to=r mæd=e

غیرجاندار. ۳ش م = خواست حالت نمای غیرفاعلی ^۱ = تو

«تو آن را می خواهی؟»

جالب است که در شق سوم، فاعل غیرفاعلی نیز قابل حذف است و می تواند با واژه بست غیرفاعلی صورت بندی شود. در این صورت، جمله (۴۱) حاصل می شود.

41) mæd=et=e

غیرجاندار. ۳ش م = ۲ش م = خواست

«تو آن را می خواهی؟»

مثال های (۴۰) و (۴۱) ما را به این نتیجه گیری رهنمون می سازند که نظام مطابقه در آنها غیرفاعلی - غیرفاعلی است. حال صیغگان فعل «ترسیدن» را به دست می دهیم. در این مثال ها یعنی نمونه های ۴۲ تا ۴۷، برخلاف مثال (۳۹)، روی فعل وند تصریفی ۳ش م ظاهر شده است. در این جمله، برای دیگر شخص های فعل، همین وند ظاهر می شود.

42) mo=r æz korona mæ-tærs-e

۳ش م - ترس - نمود ناقص از کرونا حالت نمای غیرفاعلی = من

«من از کرونا می ترسم.»

43) to=r æz korona mæ-tærs-e

۳ش م - ترس - نمود ناقص از کرونا حالت نمای غیرفاعلی = تو

«تو از کرونا می ترسی؟»

g) mo=f bo-bo

برد - نمود کامل ۳ش م = من

«من او را بردم.»

h) bo-bo

۳ش م = ۱ش م = برد - نمود کامل

«من او را بردم.»

به نظر می رسد که علت این گوناگونی ها را باید از طریق بررسی های کاربرد شناختی و کلامی، در ساخت اطلاع زبان خانیکی جست.

^۱. oblique case marker

- 44) o=r æz korona mæ-tærs-e
 ۳ش م - ترس - نمود ناقص کرونا از حالت‌نمای غیرفاعلی = او
 «او از کرونا می‌ترسد.»

- 45) ma=r æz korona mæ-tærs-e
 ۳ش م - ترس - نمود ناقص کرونا از حالت‌نمای غیرفاعلی = ما
 «ما از کرونا می‌ترسیم.»

- 46) foma=r æz korona mæ-tærs-e
 ۳ش م - ترس - نمود ناقص کرونا از حالت‌نمای غیرفاعلی = شما
 «شما از کرونا می‌ترسید؟»

- 47) una=r æz korona mæ-tærs-e
 ۳ش م - ترس - نمود ناقص کرونا از حالت‌نمای غیرفاعلی = شما
 «آنها از کرونا می‌ترسند.»

در تمام مثال‌های مذکور، در صورت حذف ضمیر منفصل در نقش فاعل غیرفاعلی، واژه‌بست مطابقه برای ارجاع متقابل با فاعل روی گروه حرف اضافه‌ای ظاهر می‌شود. مثال (۴۸) در زیر صورت متناظر مثال (۴۳) است که در آن فاعل غیرفاعلی حذف شده و جای آن، واژه‌بست مطابقه غیرفاعلی ظاهر شده است.

- 48) æz korona=t mæ-tærs-e
 ۳ش م - ترس - نمود ناقص کرونا=۲ش م از
 «تو از کرونا می‌ترسی؟»

شق دیگری از این جمله، یعنی مثال (۴۸) وجود دارد که در آن می‌توان گروه حرف اضافه‌ای را نیز از جمله حذف کرد. مثال (۴۹) نتیجه این فرایند خواهد بود.

- 49) mæ-tærs-æd=et
 ۲ش م = ۳ش م - ترس - نمود ناقص
 «می‌ترسی؟»

۲-۴. سازوکار مطابقه با فاعل در فعل‌های لازم و متعدی ساخته‌شده با ستاک گذشته

در زمان گذشته، روی فعل پسوند مطابقه وجود ندارد و S, A, یا بدون مطابقه هستند و یا به‌صورت واژه‌بست‌های غیرفاعلی ظاهر می‌شوند. تمام این واژه‌بست‌ها، همان واژه‌بست‌های مطابقه با مفعول (جدول ۴) در زمان حال هستند. در وضعیت بدون مطابقه، فاعل

به صورت ضمیر منفصل ظاهر می شود و روی فعل مطابقه وجود ندارد، اما در ادامه به نمونه های بدون ضمیر منفصل می پردازیم. برای به دست دادن این واژه بست های مطابقه غیرفاعلی در نقش (S) در ابتدا به فعل های لازم یا تک ظرفیتی «رفتن»، «بودن»، «فرار کردن»، «افتادن»، «آمدن»، «گفتن»، «خوابیدن»، «شکستن» نگاهی می اندازیم:

50) be-ræft=om

۱ش م = رفت - نمود کامل
«من رفتم.»

51) hæ/dæ sera=t bo

بود ۲ش م = خانه در
«در خانه بودی؟»

52) be-ɕæst=eɪ

۳ش م = جست - نمود کامل
«او فرار کرد.»

53) -eftid=e

غیرجاندار ۳ش م = افتاد - نمود کامل
«آن افتاد.»

54) b-ume=me

۱ش ج = آمد - نمود کامل
«ما آمديم.»

55) vær-gof=t:e¹

۲ش ج = گفت - بر
«شما گفتيد.»

56) dæ xaw=ɕe ɕu

شد ۳ش ج = خواب در
«آنها خوابيدند.»

^۱. آوای /t/ مشدد شده است به این دلیل که تکواژ گذشته ساز /t/ و واژه بست ۲ش ج /te/ در کنار هم قرار گرفته اند.

57) be-ʃkæst=e

غیرجاندار. ۳ش م = شکست - نمود کامل

«آن شکست.»

همانطور که مشاهده می‌شود در مثال‌های (۵۷-۵۰) شاهد تجلی نظام واژه‌بستی هستیم. در مثال‌های (۵۱) و (۵۶)، گروه حرف اضافه‌ای نخستین سازه گروه فعلی است و از همین رو میزبان واژه‌بست مطابقت فاعلی است. از طرف دیگر، در سایر مثال‌های بالا، فعل به‌عنوان تنها سازه موجود در جمله در ابتدای جمله واقع شده و میزبان واژه‌بست است. در جملات دارای افعال متعدی نیز، فاعل (A) دقیقاً با همین واژه‌بست‌ها تجلی می‌یابد. در زیر، مثال (۵۸) را شاهد هستیم که دارای فعل متعدی «بردن» است.

58) æli=r=ʃe

bo-bo

برد - نمود کامل ۳ش ج = مفعول جاندار = علی

«تو آن را می‌خواهی؟»

همانطور که مشاهده می‌شود، در این جمله نظام مطابقت از نوع غیرفاعلی - غیرفاعلی است. در مثال (۵۸) امکان حذف مفعول صریح نیز وجود دارد و در این صورت، مفعول با واژه‌بست /e/ روی فعل ظاهر می‌گردد.

59) bo-bord=ʃe-n=e

۳ش م = میانجی - ۳ش ج - برد - نمود کامل

«آنها او را بردند.»

نکته درخور توجه در اینجا این است که در زمان گذشته خانیکی، موضوع‌ها^۱ (یعنی A، S و O) نسبت به زمان حال، دارای نقش وارونه^۲ هستند. برای نشان دادن این واقعیت، به مثال (۳۸) یعنی صورت متناظر جمله (۵۹)، توجه می‌کنیم. برای سهولت، این مثال در مثال (۶۰) دوباره تکرار شده است.

60) mæ-bær-æd=ʃe-n=e

جاندار. ۳ش م = میانجی - ۳ش ج = ۳ش م - برد - نمود ناقص

«او آنها را می‌برد.»

در مثال (۶۰) که فعل آن دارای ستاک حال است، واژه‌بست حاشیه‌ای /e/ فاعل (A) و واژه‌بست /ʃe/ مفعول (O) است و در مثال (۵۹) که فعل آن دارای زمان گذشته است، نقش‌ها کاملاً وارونه هستند. بدین صورت که واژه‌بست حاشیه‌ای /e/ مفعول (O) و واژه‌بست /ʃe/ فاعل (A) جمله است. موضوع وارونگی در مورد سایر واژه‌بست‌های خانیکی نیز صدق می‌کند. بدین صورت که تمام واژه‌بست‌های مفعولی موجود در جدول (۴)، در جملات زمان گذشته، در نقش فاعل ظاهر می‌شوند. اکنون می‌توانیم فهرست کامل واژه‌بست‌های مطابقت با فاعل در زمان گذشته خانیکی را در جدول (۵) به دست دهیم.

^۱ argument

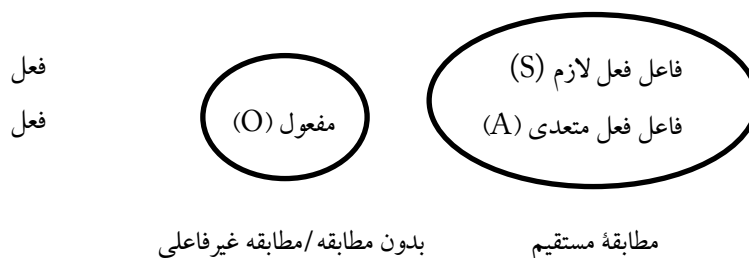
^۲ role-reversal

جدول ۵. واژه‌بست‌های مطابقهٔ فاعلی در زمان گذشتهٔ خانیکی

شمار شخص	مفرد	جمع
اول	=om	=me
دوم	=et	=te
سوم	=e/=/e	=fe

۳-۴. الگوهای نظام مطابقه در زمان حال

براساس تمام مثال‌های مذکور تا به اینجا و با توجه به جدول (۲) که پسوند‌های مطابقه فاعلی در خانیکی را نشان می‌دهد و همچنین، جدول (۵) که نشانگر واژه‌بست‌های مطابقهٔ فاعلی است، می‌توان با قطعیت گفت که نظام مطابقه در زبان خانیکی، بین زمان حال و گذشته، دوگانه است. در ساخت‌های دارای فعل‌های لازم و متعدی [+ حال] نیز، شاهد دوگانگی در نظام مطابقه هستیم. در شق اول و بی‌نشان زمان حال، پسوند‌های مطابقه وظیفهٔ ارجاع‌دهی به فاعل را انجام می‌دهند. شکل (۲) الگوی نظام مطابقه در شق اول فعل‌های [+ حال] را نشان می‌دهد.

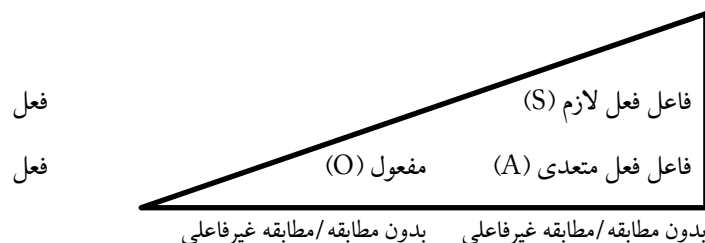
شکل ۲. نظام مطابقه در فعل‌های ساخته‌شده با ستاک حال (به غیر از سوم شخص مفرد و افعال روان‌شناختی)

در این شکل، مطابقهٔ مستقیم به پسوند‌های مطابقهٔ فاعلی اشاره دارد و منظور از آن شرایطی است که مطابقهٔ فاعل از طریق وند تصریفی روی فعل صورت می‌گیرد و فاعل به واسطهٔ حضور شناسه‌ها روی فعل، قابل حذف باشد. مثال‌های (۱)، (۲)، (۴) تا (۸)، (۱۰) تا (۱۲)، (۲۵)، (۲۶) و (۲۸) تا (۳۲) نظام مطابقهٔ فاعلی - مفعولی دارند. وضعیت مطابقه با مفعول (O) نیز همواره به دو گونه صورت می‌پذیرد:

الف) مفعول بدون مطابقه است. در این حالت اگر مفعول جاندار باشد، با پس‌افزافهٔ غیر فاعلی /ra/ «را» و اگر مفعول غیر جاندار باشد، بدون نشانه یا دارای نشانهٔ صفر است.

ب) مفعول از طریق واژه‌بست‌های مطابقهٔ غیر فاعلی صورت‌بندی می‌شود. در این حالت نیز، اگر مفعول جاندار باشد، با واژه‌بست‌های /om=/، /et=/، /e/=/، /me=/، /te=/ و /fe=/ و اگر مفعول غیر جاندار باشد، با واژه‌بست حاشیه‌ای /e/= ظاهر می‌شود.

در شق دوم و نشان‌دار در زمان حال، یعنی سوم شخص مفرد افعال و افعال روان‌شناختی، فاعل یا بدون مطابقه است و یا مانند زمان گذشته از طریق واژه‌بست تجلی می‌یابد. شکل (۳) الگوی نظام مطابقه در سوم شخص مفرد فعل‌های [+حال] (مثال‌های (۱۳)، ۱۴ و ۳۳ تا ۳۸) و افعال روان‌شناختی [+حال] (مثال‌های ۳۹ تا ۴۹)) را نشان می‌دهد.

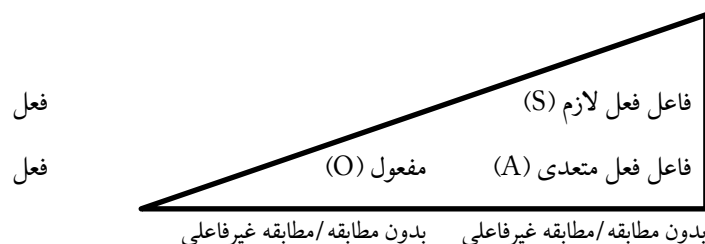

شکل ۳. نظام مطابقه در فعل‌های ساخته‌شده با ستاک حال سوم شخص مفرد و افعال روان‌شناختی

در شکل (۳) بدون مطابقه به وضعیتی اشاره دارد که مفعول (O) خود در جمله حضور داشته باشد و مطابقه غیرفاعلی شرایطی را توصیف می‌کند که مفعول (O) در جمله حذف شده و واژه‌بست‌های مطابقه وظیفه ارجاع‌دهی به مفعول محذوف را به عهده دارند. بدون مطابقه در مورد فاعل لازم و متعدی نیز به وضعیتی اشاره دارد که فاعل یا به صورت ضمیر منفصل و یا گروه اسمی در جمله حضور دارد و مطابقه غیرفاعلی شرایطی را توصیف می‌کند که فاعل (S و A) از جمله حذف شده باشد و واژه‌بست‌های مطابقه وظیفه ارجاع‌دهی به فاعل محذوف را به عهده دارند. این وضعیت نشانگر نظام مطابقه خنثی یعنی رده (الف) است. به دیگر سخن، هر سه جایگاه نحوی یا بدون مطابقه‌اند و یا هر سه جایگاه دارای مطابقه غیر - فاعلی^۱ هستند.

۴-۴. الگوی نظام مطابقه در زمان گذشته

در ساختهای دارای فعل [+گذشته]، فاعل (S و A) و مفعول (O) اگر غیرمحذوف باشند، هر سه بدون مطابقه و اگر محذوف باشند، هر سه با پی‌بست‌های غیرفاعلی ارجاع‌دهی می‌شوند. شکل (۴) الگوی نظام مطابقه در فعل‌های [+گذشته] را نمایش می‌دهد.

شکل ۴. نظام مطابقه در فعل‌های لازم و متعدی ساخته‌شده با ستاک گذشته

همانطور که مشاهده می‌شود شکل‌های (۳) و (۴) کاملاً مشابه هم هستند، اگرچه که زمان فعل در آنها متفاوت است.

۵. نتیجه‌گیری

در این مقاله مشاهده کردیم که در زبان خانیکی نظام مطابقه دوگانه دستوری شده است. طبق داده‌های این زبان، تعمیم کلی در مورد نظام مطابقه دوگانه در خانیکی به قرار زیر است: الف) در جملات دارای افعال [+حال]، چه لازم و چه متعدی، نظام مطابقه

^۱. tri-oblique

فاعلی - مفعولی است. ب) در جملات دارای افعال [+ گذشته]، [+ کامل]، [+ سوم شخص مفرد] و [+ روان شناختی]، چه لازم و چه متعدی، نظام مطابقه غیر فاعلی - مفعولی است. بنابراین، نظام مطابقه در زبان خانیکی، حساس به مؤلفه های زمان، نمود، شخص و ویژگی معنایی فاعل است. سازوکار مطابقه در زمان [+ حال] یعنی نظام مطابقه فاعلی - مفعولی، از طریق نظام وندی صورت بندی می شود. از طرف دیگر، نظام مطابقه غیر فاعلی - مفعولی در نگاهی خردتر، از نوع رده خشی (بدون مطابقه یا دارای مطابقه سه گانه غیر فاعلی) است و از طریق واژه بست های مطابقه غیر فاعلی صورت بندی می شود. هیچ یک از سه رده گنائی - مطلق، سه بخشی و دوبخشی در زبان خانیکی مشاهده نشدند و از این حیث زبان خانیکی رفتار متفاوتی از سایر زبان های ایرانی مطالعه شده نشان می دهد. وضعیت مطابقه با مفعول هم در زمان حال و هم در زمان گذشته به دو صورت انجام می شود: الف) مفعول بدون مطابقه است. در این حالت اگر مفعول جاندار باشد، با پس اضافه غیر فاعلی /rd/ «را» و اگر مفعول غیر جاندار باشد، بدون نشانه یا دارای نشانه صفر است. ب) مفعول دارای مطابقه است و از طریق واژه بست های مطابقه غیر فاعلی صورت بندی می شود. در خانیکی، هیچگاه مفعول از طریق پسوندهای مطابقه فاعلی (همان پسوندهای مطابقه با فاعل فعل لازم و فاعل فعل متعدی [+ حال]) صورت بندی نمی شود. شاید مهم ترین و بارزترین تفاوت زبان خانیکی نسبت به سایر زبان های ایرانی، وجود واژه بست /e/ در داده های این زبان باشد. این واژه بست، بسامد رخداد بسیار بالایی دارد و مطابقه با S، A و O را صورت بندی می کند و همواره در منتهی الیه سمت راست افعال ظاهر می شود؛ از این رو، آن را واژه بست حاشیه ای خواندیم. مؤلفه معنایی جاننداری در این واژه بست، در زمان گذشته و حال، رفتاری متفاوت و دوگانه را نشان می دهد. به این صورت که در زمان حال، این واژه بست در نقش های A [± جاندار]، S [± جاندار]، O [± جاندار] و در زمان گذشته در نقش های S [- جاندار]، O [± جاندار] مشاهده شد که البته تمام این موارد در مثال های این مقاله ذکر نشده اند. این مشاهده می تواند موضوع مطالعات آتی باشد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

سپاسگزاری

نگارنده این مقاله بر خود لازم می داند از همه گویشوران و بزرگووانی که با شکیبایی، مهربانی و سخاوت، دانش و آگاهی ارزشمند خود را در فرایند گردآوری داده های زبانی بی دریغ در اختیار وی نهادند، صمیمانه سپاسگزاری کند. بی تردید، این پژوهش بدون همراهی و همکاری ارزشمند آنان به سرانجام نمی رسید.

همچنین، بر خود لازم می دانم از جناب آقای دکتر لباف خانیکی، باستان شناسی که با رهنمودهای عالمانه، نکته سنجی و دانش ژرف خویش، در روشنتر شدن پیشینه تاریخی و جغرافیایی این منطقه راهگشا بودند و به حق، غبار از سیمای تاریخ این منطقه زدودند، صمیمانه قدردانی و مراتب سپاس خود را ابراز دارم.

و در پایان، از ژرفای دل و بن وجود، مراتب سپاس و ارادت خویش را به استاد ارجمند، آقای دکتر محمد دبیرمقدم، سرکار خانم دکتر گلناز مدرسی قوامی و زنده یاد دکتر کوروش صفوی و سایر اساتیدم تقدیم می کنم؛ چرا که ایشان با منزلت والای معلمی خویش، شوق اندیشیدن و یک عمر آموختن را معنا بخشیدند. نگارنده همواره خود را وامدار دانش، منش و آموزه های ارزشمند ایشان می داند.

منابع

- ابن خلف تبریزی، محمدحسین. (۱۳۴۴). برهان قاطع. مؤسسه مطبوعاتی فریدون علمی.
- محمودی بختیاری، علی‌قلی. (۱۳۴۹). خانی و خانسار. هنر و مردم، (۹۴)، ۴۶-۴۸.
- تابنده، سلطان‌حسین. (۱۳۴۸). جغرافیای تاریخی گناباد. دانشگاه تهران.
- دبیرمقدم، محمد. (۱۳۹۲). رده‌شناسی زبان‌های ایرانی (جلد اول و دوم). انتشارات سمت.
- دهخدا، علی‌اکبر. (۱۳۷۷). لغت‌نامه. دانشگاه تهران.
- لباف خانیکی، رجبعلی، و لباف خانیکی، میثم. (۱۳۹۴). سنگ‌نگاره‌های خانیک. دومین همایش ملی باستان‌شناسی ایران، مشهد.

References

- Brown, D. (2010). *Morphological theory*. Oxford University Press.
- Chomsky, N. (1977). On Wh-movement. In P. Culicover, T. Wasow, & A. Akmajian (Eds.), *Formal syntax* (pp. 71-132). Academic Press.
- Comrie, B. (1978). Ergativity. In W. P. Lehmann (Ed.), *Syntactic typology: Studies in the phenomenology of language* (pp. 329-394). University of Texas Press. <https://lrc.la.utexas.edu/books/typology/7-ergativity>
- Comrie, B. (1989). *Language universals and linguistics typology: Syntax and morphology* (2nd ed.). The University of Chicago Press. <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/L/bo24426144.html>
- Dabir-Moqaddam, M. (2013). *Typology of Iranian languages* (Vols. 1-2). SAMT. [In Persian]
- Dehkhoda, A. A. (1998). *Loghat-nameh [Dictionary]*. University of Tehran. <https://dehkhoda.ut.ac.ir> [In Persian]
- Dixon, R. M. W. (1994). *Ergativity*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511611896>
- Ebn-e Khalaf Tabrizi, M. H. (1965). *A comprehensive Persian dictionary*. Fereydoun Ali Elmi Press. [In Persian]
- Labaf Khaniki, R., & Labaf Khaniki, M. (2015). *The petroglyphs of Khanik*. Second National Conference on Iranian Archaeology, Mashhad. <https://civilica.com/p/490961> [In Persian]
- Mahmoudi Bakhtiari, A. (1970). Khani and Khansar. *Art and People*, (94), 46-48. [In Persian]
- Tabandeh, S. H. (1969). *The historical geography of Gonabad*. University of Tehran. [In Persian]